

АНАЛІЗ КАПІТАЛУ БАНКІВ УКРАЇНИ

Пігуль Наталія Георгіївна

к.е.н., доцент,

Сумський державний університет, м. Суми

Іванчук Катерина Василівна

магістр кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Сумський державний університет, м. Суми

Перспективи розвитку банку багато в чому визначаються рівнем його капіталізації. З одного боку, висока капіталізація банківської системи дозволяє фінансово підтримувати економічний розвиток країни і гарантувати стабільність в умовах глобалізації та міжнародної фінансової інтеграції. З іншого боку, достатній обсяг власних коштів банку забезпечує його стабільну роботу і допомагає мінімізувати ризики, пов'язані з функціональним процесом. В результаті забезпечення достатнього обсягу банківського капіталу є однією з основних проблем, оскільки недовлік капіталу є найбільшою загрозою стабільності банківської системи.

Проаналізуємо динаміку кількості банків в Україні у 2016–2021 рр., яка представлена на рисунку 1.

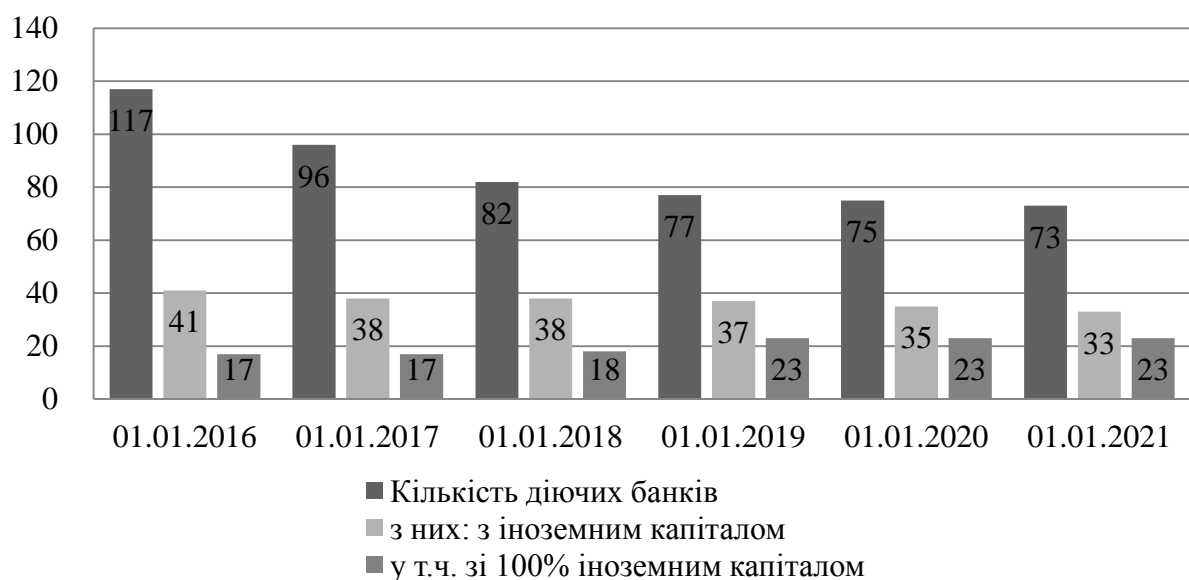

Рисунок 1 – Динаміка кількості банків в Україні у 2016–2021 рр.

Згідно з інформацією Національного банку України, станом на 01.01.2021 року працювало 73 банків, що на 2 фінансових установ менше у порівнянні з аналогічним періодом 2020 року. З 2016 року кількість функціонуючих банківських установ скоротилася на 44. Протягом 2014-2019рр. у банківському секторі України спостерігається тенденція до зменшення кількості банків з іноземним капіталом: якщо у 2016 році їх кількість становила 41, то вже у 2021 році – 33.

У 2018 році банки перейшли на новий стандарт МСФЗ 9, а отже, погіршили оцінку активів, що знаходились в їх портфелях на початку року. В результаті власний капітал сектору зменшився на 27 млрд. грн., і близько 90% цієї суми сформували державні банки.

Таблиця 1 – Питома вага статутного капіталу банків України за 2018-2020 рр.

Групи банків	01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
	Кількість банків	Частка СК групи,%	Кількість банків	Частка СК групи,%	Кількість банків	Частка СК групи,%
Банки з державною часткою	5	65,85	5	65,67	5	65,64
Банки іноземних банківських груп	21	28,01	20	28,73	20	28,12
Банки з приватним капіталом	51	5,54	50	5,60	48	6,24
Всього	77	99,39	75	100,00	73	100,00

Особливістю банків України є висока питома вага статутного капіталу у структурі власного капіталу. Провівши аналіз даних, що наведені в таблиці1, можемо зробити висновок, що найбільш чисельна 3 група містила лише 6,24% статутного капіталу всієї банківської системи. Банки іноземних банківських груп містять 28,12% СК протягом 2018-2020 рр. Станом на 01.01.2019р. 0,61% статутного капіталу банківської системи України припадає на неплатоспроможні банки. За досліджуваний період частка статутного капіталу усіх банків найбільше зосереджена у групі банків з державною часткою.

Одним із факторів, що впливає на фінансові результати банківського сектору України є надмірна частка проблемних (непрацюючих) кредитів. Створення значних резервів під знецінення кредитів та погіршення якості кредитного портфеля банків є однією із причин зменшення зростання власного капіталу та зниження ефективності його використання. Тому доцільно розглянути, яку частку в банку займають проблемні кредитів (рис.2)

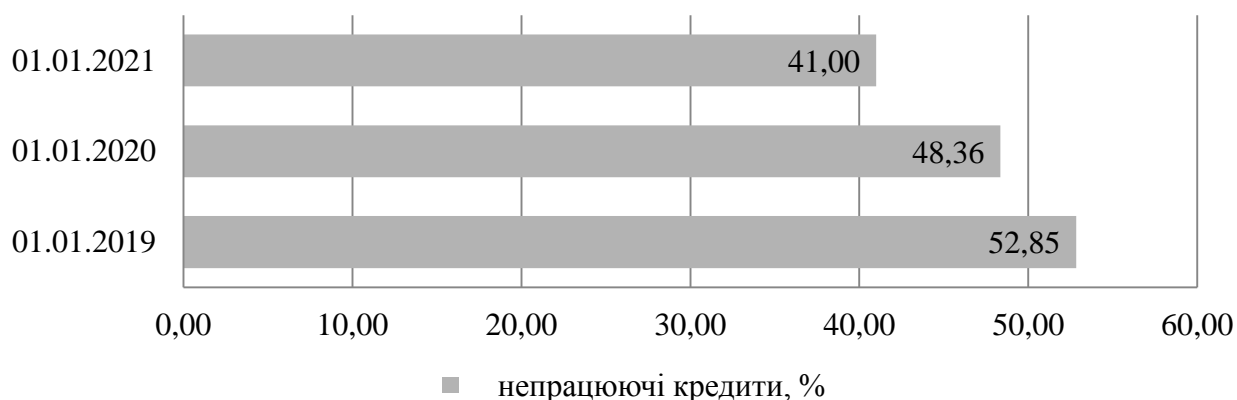

Рисунок 2 – Динаміка обсягу проблемних кредитів банків за 2018-2020рр.

За 2019-2020 рр. обсяг проблемних кредитів (NPL) в українських банках уперше за останні роки знизився нижче рівня 50% і на 1 січня 2021 року становив 41,0%. Якість кредитних портфелів покращилася в банках усіх груп.

Покращення показника проблемних кредитів спостерігається по всіх складових банківської системи: загалом по державних банках частка NPL знизилась до 57,4%, по банках іноземних банківських груп –до 27,9%, по приватних банках з українським капіталом –до 14,6 %. На сьогодні частка проблемних кредитів являється все ще високою, проте не створює суттєвих ризиків для фінансового сектору, адже рівень їх покриття резервами перевищує 95%. Попри незначний прогрес, банки повинні й надалі позбуватися непрацюючих активів. У більшій мірі це стосується державних банків, на які припадає три чверті всіх проблемних кредитів.

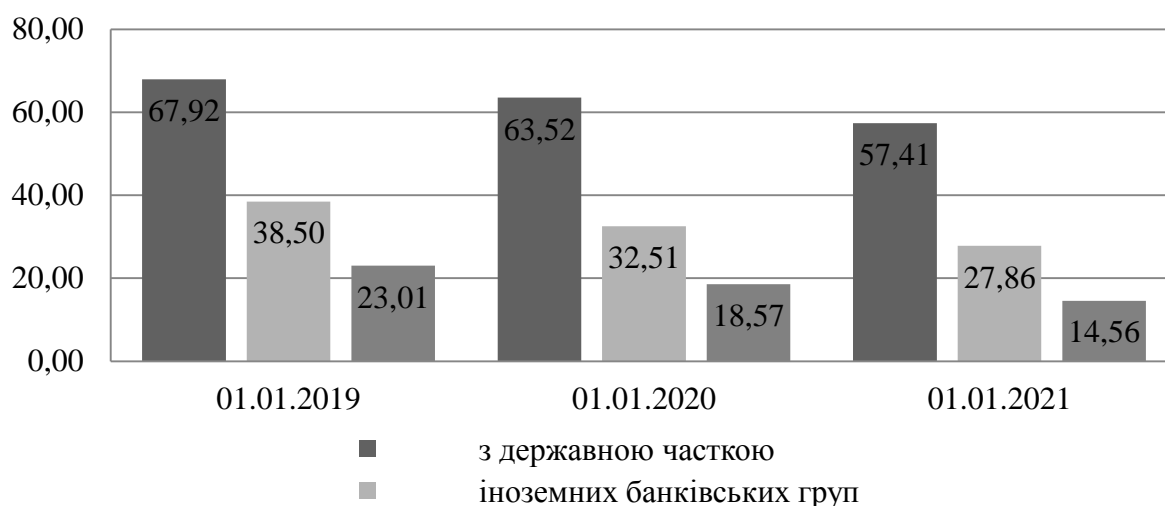

Рисунок 3 – Обсяг проблемних кредитів у всіх групах банків за 01.01.2019 – 01.01.2021 рр.

Також важливим показником для оцінки рівня капіталізації банків є норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2), який визначається як співвідношення регулятивного капіталу до сумарних активів і певних позабалансових інструментів, зменшених на суму створених відповідних резервів за активними операціями та на суму забезпечення кредиту безумовним зобов'язанням або грошовим покриттям у вигляді застави майнових прав і зважених за ступенем кредитного ризику [1]. Нормативне значення коефіцієнта Н2 для діючих банків повинно бути не менше 10% (рис.4).

Адекватність регулятивного капіталу сектору з 2017 року постійно зростає і станом на 01.01.2021 рік складає 21,98%, що значно вище за мінімально необхідний рівень.

Сьогодні банківська система є достатньо капіталізованою. Банки з запасом перевиконують норматив достатності регулятивного капіталу (Н2) – 19,7% за нормативного значення 10%. Відповідно значної потреби у підвищенні мінімального розміру статутного капіталу банків немає.

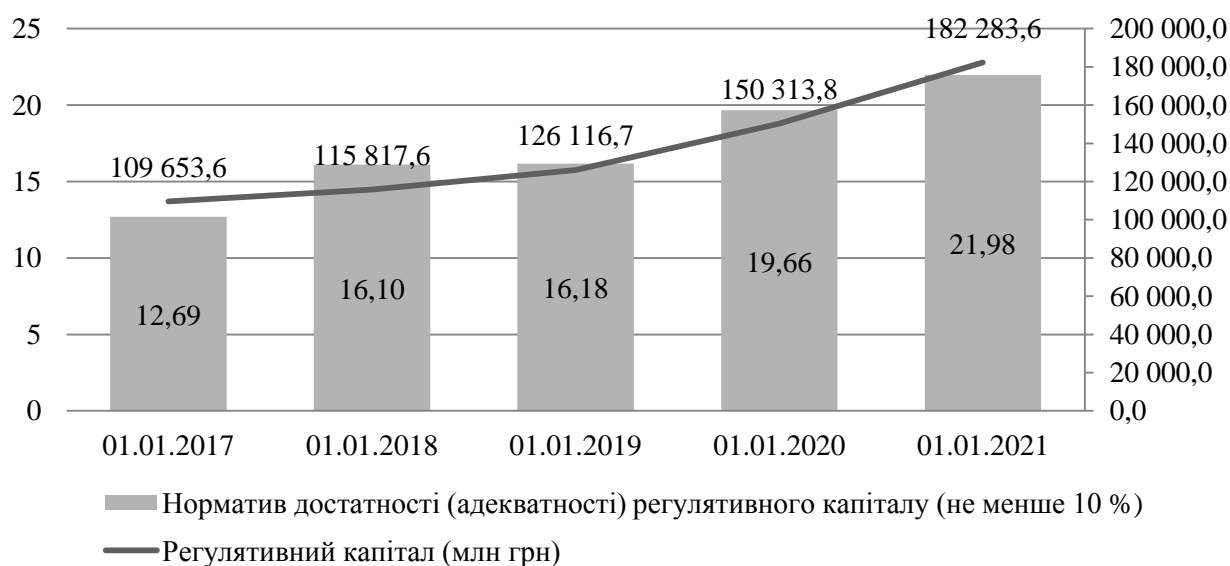

Рисунок 4 – Регулятивний капітал та норматив адекватності РК за 01.01.2017 – 01.01.2021 рр.

Ефективність використання власного капіталу характеризує коефіцієнт його рентабельності.

Таблиця 2 – Рентабельність активів та капіталу по банківській системі України в цілому з 01.01.2017-01.01.2021 рр.

	01.01.2021	01.01.2020	01.01.2019	01.01.2018	01.01.2017
Рентабельність активів	2,44	4,26	1,69	-1,93	-12,60
Рентабельність капіталу	19,22	33,45	14,67	-15,84	-116,74

Рентабельність капіталу з 2017 по 2020 рік має тенденцію зростати і на початок 2020 року складає 33,45%. Проте з 2020 року показники рентабельності капіталу різко скоротились і складають 19,2%.

Основними факторами, що вплинули на розмір банківського капіталу являються:

- коронавірусна економічна криза;
- кількість збиткових банків зросла з 6 за 2019 рік до 8 установ за 2020 рік;
- обмежувальні карантинні заходи знизили попит на банківські послуги;

- зниження якості кредитів;
- зберігається висока питома вага проблемних кредитів (NPL) у кредитному портфелі банків. Загалом, за оцінками НБУ, поточна криза може призвести до втрати банками понад 10% працюючого кредитного портфеля.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123465.
2. Офіційний сайт Національного банку України: Банківський нагляд. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Кількість банків в Україні (2008–2021). Офіційний сайт МінфінМедіа. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>.
4. Значення економічних нормативів в цілому по банківській системі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=3479859.
5. Звіт про фінансову стабільність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report>.